

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีสาระโดยสรุปพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้นวัตกรรมแบบมโนทัศน์และวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

สมมติฐานของการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง
2. การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง
3. การปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

วิธีดำเนินการสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รูปแบบและการประเมินผลโปรแกรมการสอน วิธีสร้างหลักสูตรแบบมโนทัศน์และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของลอลี แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตลอดจนทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการสอนเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง
2. วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดรูปแบบของโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของโปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม หลักสูตรแบบมโนทัศน์ เรื่อง เศรษฐกิจแบบพอเพียง วิธีสอนและขั้นตอนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน และการประเมินผลโปรแกรม
3. สร้างหลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง ด้วยวิธีสร้าง 9 ขั้นตอนตามแนวคิดของลอลี
4. สร้างแผนการสอนประกอบหลักสูตร โดยยึดการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ซึ่งลอลี (1996) เสนอแนะว่าเป็นวิธีสอนที่ใช้ควบคู่กับหลักสูตรแบบมโนทัศน์ จำนวน 14 แผนการสอน ใช้เวลาสอน 24 ชั่วโมง
5. นำหลักสูตรและแผนการสอนที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องระหว่างมโนทัศน์ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประกอบการสอน และการวัดผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 แผนการสอน และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้และข้อสังเกตของผู้วิจัยมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแผนการสอนที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

วิธีดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2542 ของโรงเรียนหนองกุศรัทธาประชาคม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย แบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง แบบสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว สามารถสรุปเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้ดังนี้

2.1 สร้างแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง จำนวน 56 ข้อ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความยากง่าย อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ และหาค่าความเที่ยงของแบบวัดมโนทัศน์ โดยใช้สูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR₂₀ เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากตั้งแต่ .20 - .80 และมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้ใช้ จำนวน 40 ข้อ พบว่าข้อสอบวัดมโนทัศน์มีค่าความยากอยู่ระหว่าง .20 - .80 อำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และได้ค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR₂₀ ของแบบวัดมโนทัศน์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.62

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนในการเข้าร่วมโปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความเหมาะสมของการจัดกิจกรรม และความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรม รวมข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. วิธีดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สรุปวิธีดำเนินการทดลองได้ดังนี้

3.1 ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน ให้นักเรียนทำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

3.2 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่สร้างขึ้นใช้เวลาทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง โดยทำการสอนครั้งละ 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 4 วัน (วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์) นอกเวลาเรียนปกติ เวลา 15.00 - 16.00 น. จำนวน 6 สัปดาห์ โดยเริ่มดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2542 ถึงวันที่ 5 ตุลาคม 2542

ในระหว่างดำเนินการสอนในแต่ละครั้งนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม โดยการสังเกต และบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อดูพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการอภิปรายผลต่อไป

3.3 หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการตามแผนการสอนที่กำหนดในโปรแกรม แล้วให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมโปรแกรมทำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมโปรแกรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ด้วยการทดสอบค่า t และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์ ด้วยการทดสอบค่า t

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนในการเข้าร่วมโปรแกรม มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความเหมาะสมและความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในโปรแกรม แล้วแปลความหมาย

การปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรม ทั้งข้อมูลที่ได้อย่างเป็นทางการจากการใช้แบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง และแบบสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมโปรแกรมของนักเรียน และข้อมูลที่ได้อย่างไม่เป็นทางการ จากการบินที่เพิ่มเติมระหว่างการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรม มาปรับปรุงแผนการสอนที่ใช้ในโปรแกรม ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วนำเสนอโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม และมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโปรแกรม อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ตอนที่ 2 โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ลักษณะของโปรแกรม

จัดเป็นโปรแกรมเสริมหลักสูตร จัดนอกเวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 4 วัน (วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์) หลังเลิกเรียน ช่วงเวลา 15.00 - 16.00 น.

หลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง

เป็นหลักสูตรที่สร้างตามขั้นตอนการสร้าง 9 ขั้นตอน คือ การกำหนดชื่อมโนทัศน์ การให้คำอธิบายมโนทัศน์ การกำหนดเวลาที่ใช้สอน การคัดเลือกราย การวัสดุประกอบการสอน การตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน การเลือกสืบเสาะหาความรู้ของแต่ละบุคคล การกำหนดความคาดหวังและแนวทางในการสืบเสาะหาความรู้ การเลือกทางเลือกในการประเมินผล และการสะท้อนความคิดเห็นต่อข้อดีข้อด้อยของหน่วยการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยมโนทัศน์ที่นักเรียนควรรู้ 11 มโนทัศน์ คือ

1. เศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต
2. วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทย
3. การแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
4. การฟื้นฟูเศรษฐกิจตามพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง

5. ความพอดีตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง
6. วิถีชีวิตตามพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง
7. การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง
8. การบริโภคในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง
9. การสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง
10. ทฤษฎีใหม่ พระราชดำริตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง
11. เศรษฐกิจแบบพอเพียงวิถีชีวิตใหม่ของคนไทย

วิธีสอนและขั้นตอนการสอน

วิธีสอนที่ใช้เป็นวิธีแบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยลอลี (1996) เสนอขั้นตอนในการสอนไว้ดังนี้

1. นักเรียนทำความเข้าใจในทัศนที่เรียนจากการทำงานกรรมการอ่าน การอภิปรายและการเขียน
2. นักเรียนฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การอภิปราย จากวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อสรุปคุณลักษณะพิเศษของมโนทัศน์ที่เรียน
3. นักเรียนตั้งคำถามสำหรับการค้นคว้าเจาะลึกในเรื่องที่สนใจหาคำตอบเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เรียน
4. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล วิธีสืบเสาะหาความรู้ ลักษณะของผลงานที่จะนำเสนอความรู้ใหม่ และวิธีการนำเสนองาน
5. นักเรียนทำการค้นคว้าหาความรู้จากการทำงานกรรมการอ่าน การสังเกต การฟัง การอภิปราย การแสดงความคิดเห็นได้ตอบ และการเขียน พร้อมทั้งจัดทำเป็นผลงานหรือโครงการเสนอความรู้ที่ได้รับ
6. นักเรียนนำเสนองานเป็นรายบุคคลและประเมินโครงการสืบเสาะหาความรู้

ประเมินผลการเรียนการสอน

ประเมินผลการเรียนการสอนจากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม แบบประเมินตนเอง ตรวจสอบผลงานการทำโครงการสืบเสาะหาความรู้ และบันทึกของครู

การประเมินผลโปรแกรม

การประเมินผลประสิทธิผลของโปรแกรม โดยการพิจารณาจาก

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง หลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง หลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมของนักเรียนมีความเหมาะสมในระดับปานกลางขึ้นไป

รายละเอียดของหลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง เสนอไว้ในภาคผนวก ข และแผนการสอนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอไว้ในภาคผนวก ค

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกประเด็น ดังนั้นโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่สร้างขึ้นครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่กำหนดไว้ นั่นคือ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้ และนั่นก็แสดงว่าหลักสูตรแบบมโนทัศน์และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของลอลีสามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนไทยได้เช่นเดียวกับนักเรียนอเมริกัน จากผลการวิจัยดังกล่าวมาสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรม สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1.1 หลักสูตรแบบมโนทัศน์และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของลอลี ในโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นหลักที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ในเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตประจำวัน รวมทั้งได้ฝึกทักษะทางภาษา

อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อการวิจัย ดังที่ วีระยุทธ วิเชียรโชติ (อ้างถึงในวารี ธิระจิตร, 2534) กล่าวว่าคนเราสามารถสร้างมโนทัศน์ได้ โดยมีภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดมโนทัศน์ และทั้งมโนทัศน์และภาษาช่วยให้มนุษย์มีความสามารถเพิ่มขึ้น

1.2 หลักสูตรแบบมโนทัศน์และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็น หลักสูตรบูรณาการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถและความสนใจ เช่น กิจกรรมการทำโครงการสืบเสาะหาความรู้ ที่นักเรียนทำกิจกรรมตามความสนใจและมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน และการประเมินผล ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักสูตรและวิธีสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน ทำให้นักเรียนมีความสุขและประสบความสำเร็จในการเรียน จึงมีผลต่อการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ วารี ธิระจิตร (2534) ที่กล่าวว่า การสอนให้เกิดมโนทัศน์นั้น เด็กจะเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ดี ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการและความสนใจเป็นสำคัญ ครูควรจัด ให้เด็กมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียน เพราะเราถือว่าการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นได้ หลายๆ ทางและจะเกิดได้ทุกเวลา และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จะช่วยเด็กในด้านความคิด การรู้จักใช้เหตุผล การรู้จักสังเกต และการสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน แล้วยังมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างมโนทัศน์ด้วย

1.3 หลักสูตรแบบมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงและการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของลอลี เน้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อย ดังนั้นจึงส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกและแลกเปลี่ยนซึ่งความรู้ ความคิด ทำให้ความรู้ ความคิด กระจายถึงกัน เป็นการเพิ่มความรู้ ความคิดให้แก่กันและกัน มีผลทำให้นักเรียนเกิดการการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังฝึกการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของผู้อื่น ฝึกการโต้แย้งโดยใช้เหตุผลและรู้จักข่มใจตนเอง ในกรณีที่มีผู้อื่นไม่เห็นด้วยกับเหตุผลของตนเอง มีผลทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนที่เข้าร่วมโปรแกรม ดังที่ ทิศนา แรมมณี (2525) กล่าวไว้ว่า การที่ผู้เรียนได้มีบทบาทต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน และการยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และสอดคล้องกับคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอภิปรายกลุ่มที่ผู้เรียนจะได้รับว่า สามารถสร้างทัศนคติด้านจิตใจให้สมบูรณ์ของผู้เรียนขึ้น โดยช่วยส่งเสริมให้สมาชิกแต่ละคนได้รับการยกย่องนับถือ และอาจจะช่วยลดความตึงเครียดทางจิตใจลงได้ ในขณะที่เดียวกันจะเป็นการเพิ่มความสามารถในการเข้าสังคม และนำไปสู่ความเชื่อมั่นในความคิดและความรู้สึกของตนเองได้ด้วย

1.4 การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนในโปรแกรมนี้ ผู้วิจัยพยายามไม่ให้เกิดความเคร่งเครียดขึ้น โดยใช้การพูดจาเป็นกันเอง อ้อมแอ้มแจ่มใสกับผู้เรียน พยายามชักชวนและกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความอยากเรียน ใช้การเสริมแรงทางวาจาโดยการชมเชยในบางโอกาส และใช้รางวัลเป็นสิ่งของในบางครั้ง เช่น เมื่อนักเรียนกลุ่มใดทำงานเสร็จเร็ว และสมาชิกทำงานร่วมกันในกลุ่มดี อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการวิจัย ดังที่ จันทนา ภาคบงกช (อ้างถึงในสมิต อามสุวรรณ์, 2539) ที่ได้กล่าวถึงหลักในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การสร้างทัศนคติที่ดีต่อตัวครูให้กับเด็กในด้านความเหมาะสม และความน่าเชื่อถือในบุคลิกภาพและการสร้างสัมพันธ์กับเด็กโดยมีบรรยากาศของการยอมรับและความเข้าใจในตัวเด็กจะช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อตัวครูและมีความสุขในการเรียน จะส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และช่วยให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล ส่งผลต่อการเรียนรู้ในตัวเด็กมากขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมบางส่วน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโปรแกรม อยู่ระดับเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

2.1 การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอนในโปรแกรมนั้นผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรม และสื่อการเรียนหลากหลายรูปแบบ เช่น การดูวิดีโอทัศน การแสดงละคร การระดมความคิดเห็น การอภิปรายกลุ่มย่อย การศึกษาค้นคว้ารายบุคคล เป็นต้น ตามความเหมาะสมของเนื้อหา และการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อเพราะได้รับทั้งความรู้ ประสบการณ์และความสนุกสนานไปพร้อมกัน เป็นเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลต่อการวิจัยดังกล่าว โดยเฉพาะนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโปรแกรมในด้านความพึงพอใจ และได้ประโยชน์ที่ได้รับว่าเหมาะสมมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ โอแมกจิโอ (Omaggio, 1981, อ้างถึงใน สมิต อามสุวรรณ์, 2539) ที่ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมต้องน่าสนใจ ทำทลายความสามารถของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความรู้ สนุกสนานเพลิดเพลิน จะเป็นเหตุให้นักเรียนพอใจและเห็นประโยชน์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้

2.2 มโนทัศน์และเนื้อหาที่จัดในโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงนั้นโดยส่วนมากเป็นเนื้อหาที่ใกล้ตัวสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน และสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เช่น มโนทัศน์ที่ 7 การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นมโนทัศน์ที่นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนและตอบคำถามในแบบประเมินตนเองและ

แบบสอบถามว่าจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด มโนทัศน์ที่ 9 การบริโภคในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง เป็นอีกมโนทัศน์ที่นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนและทำกิจกรรมมากเป็นพิเศษ จากการสังเกตการร่วมกิจกรรมการเรียนและตอบคำถาม และมโนทัศน์ที่ 10 ทฤษฎีใหม่ พระราชดำริตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นอีกมโนทัศน์ที่นักเรียนสนใจให้ความสนใจทำรายงานเจาะลึกต่อ นอกจากนี้หลักการสร้างหลักสูตรแบบมโนทัศน์นั้น นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนร่วมกับครูด้วย ดังนั้นการที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโปรแกรมในระดับเหมาะสมปานกลางขึ้นไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉันทนา ภาคบงกช (2528, อ้างถึงในสมิต อามสุวรรณ์, 2539) ที่ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า ...การจัดบทเรียนให้มีความหมายต่อเด็ก เด็กควรเรียนในสิ่งซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ และอยู่ในความสนใจของเด็ก ควรให้เด็กมีโอกาสร่วมวางแผนในการเรียนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่เด็กจะได้เรียนในสิ่งที่ตนต้องการและสนใจ เด็กจะเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนและภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้อีกยิ่งขึ้น...

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นเหตุผลสนับสนุนว่า โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ที่จัดขึ้นครั้งนี้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้ตามศักยภาพแห่งตนระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ยังเป็นเหตุผลสนับสนุนว่าหลักสูตรแบบมโนทัศน์และการสอนตามแนวคิดของลลิตสามารถนำมาใช้กับนักเรียนไทยได้ แต่มีข้อพึงระวังในการใช้ดังข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้วิจัยที่จะได้นำเสนอต่อไป

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัย

จากการทดลองนำโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงไปใช้สอนแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยพบข้อสังเกต ในการนำโปรแกรมไปใช้ ดังนี้

1. จากการทดลองใช้โปรแกรม ผู้วิจัยพบว่า การสอนในครั้งแรกๆ นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนที่ต้องแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยที่ครูเป็นเพียงผู้ให้แนวทางในการเรียนรู้เท่านั้น เนื่องจากเคยเรียนด้วยวิธีที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นการสอนที่ไม่ได้ฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองทำให้การจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมในช่วงแรกๆ ครูจะต้องได้ช่วยดูแลและเสนอแนะนักเรียนอย่างใกล้ชิด แม้ว่าจะมีการปฐมนิเทศเพื่อ

เตรียมความพร้อมแล้วก็ตาม ดังนั้นในการนำไปใช้ ผู้ใช้ควรคำนึงถึงผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเรียนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพียงใด

2. การแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้แสดงออกถึงการเป็นผู้นำผู้ตาม มีนักเรียนบางคนที่แสดงความเฉยเมย ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่ม ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้เรียนขาดทักษะในการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นขณะทำกิจกรรมครูจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดและฝึกทักษะการทำงานกลุ่มให้นักเรียนไปพร้อมกันด้วย

3. ในการเรียนการสอนแต่ละมโนทัศน์ในโปรแกรมพบว่านักเรียนมีความสนใจในมโนทัศน์ที่นักเรียนได้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนเท่านั้น คือ มโนทัศน์ที่ 8 การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง มโนทัศน์ที่ 9 การบริโภคในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. เนื่องจากการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของกลตันี่นักเรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะทางภาษา คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้เรียนตามวิธีการสอนนี้ จึงควรเป็นผู้ที่ทักษะทางภาษาระดับพอใช้ขึ้นไป
2. การอภิปรายกลุ่มเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน ดังนั้นก่อนเรียนครูควรเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มย่อย และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เพื่อที่จะทำให้กระบวนการอภิปรายประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
3. ในการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกันดำเนินการอภิปรายนั้น ควรมีการย้ายสลับกลุ่มอยู่เสมอ เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน โดยพิจารณาให้แต่ละกลุ่มมีนักเรียนที่มีความสามารถในระดับต่างๆ คละกันไป เพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน
4. ในการทำกิจกรรมโครงการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนครูต้องดูแลให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอย่างใกล้ชิด และอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลแก่นักเรียนเป็นอย่างมากจึงจะให้นักเรียนทำโครงการได้ประสบความสำเร็จ
5. สื่อประกอบการสอนที่ใช้สามารถปรับเปลี่ยนได้ แต่ควรคำนึงว่าสามารถนำมาใช้แล้วจะช่วยนักเรียนในการทำความเข้าใจมโนทัศน์ และมีความสนใจมากกว่า

ปกติ ซึ่งถ้าสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว หรือเรื่องจริง นักเรียนจะให้ความสนใจดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบการสร้างหลักสูตรและวิธีการสอนนี้ไปทดลองสร้างและใช้ในมโนทัศน์ด้านอื่นๆ เช่น มโนทัศน์ด้านจริยธรรม มโนทัศน์ด้านประชาธิปไตย
2. ควรนำโปรแกรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น เช่น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย